

אמר רבא, תא שמע: האומר לבנו: קונם שאי אתה נהנה לי [כלומר, שאסר הנאתו על בני], ומת האב — יירשנו הבן.

אבל אם אסר האב את נכסיו על הבן בחייו ובמותו, ומת האב — לא יירשנו הבן⁽¹⁰⁾.

שמע מינה: אדם אוסר דבר שברשותו — לכשיצא מרשותו. שאם לא כן, האיך יכול האב לאסור את נכסיו על הבן לאחר מותו?! ומסקינן: שמע מינה.

תנן התם [להלן בדרך נז א]: אם אמר אדם: קונם פירות האלו עלי,

או שאמר: קונם חן [הפירות הללו] על פי,

או שאמר: קונם חן לפי —

אם אמר אחד מהלשונות הללו — אסור אף בחילופיהן, דהיינו, שאם מכרן, אסור אף בדמיהן, וכך אסור אף בגידוליהן של הפירות. דהיינו, שאם נטעם בקרקע, מה שגדל מהם — אסור⁽¹¹⁾.

בכגון המקבל בטסקא. דהיינו, שאין בעל המרחץ נוטל חלק ידוע בריוח המרחץ, אלא שנותן לו השוכר דבר קצוב לשנה. דבכהאי גוונא נסתלק בעל המרחץ ממרחצו לגמרי.

א-מ שנינו במשנתנו: האומר לחבירו וכו'.

בעי אבימי: אם אמר אדם לחבירו: קונם לבית זה שאתה נכנס! אם מת המדיר, או שמכרו לאחר, מהו? האם מותר אז המודר להכנס לבית, או לא?

וטעם הספק, האם כשם ששנינו במשנתנו, שהאומר "קונם בית זה עלי", אף אם מכרו בעליו לאחר — אסור, הוא הדין כשאסר נכסיו על אחר, שאדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו.

או לא. שדווקא כשאסר את הבית על עצמו, חל האיסור אף כשיצא מרשותו, שיכול אדם לאסור על עצמו בית, בין שיהא שלו, ובין כשימכרנו לאחר. אבל לאסור על חבירו — אולי אינו יכול, לפי שאין אדם יכול לאסור נכסי חבירו על חבירו!

את ביאור הענין.

10. והיינו שאינו יכול ליהנות מהם. אבל ודאי שהם שלו, שהרי ירשם מדין תורה. ר"ן. ועיי"ש שהאריך.

11. והטעם, כיון שפירט את הדברים שאסר עליו, הוא התכוון לאוסרם כהקדש. ולכן דינם כהקדש, שגם גידוליו וחילופיו אסורים. אבל מי שאוסר עליו סתם תאנים וענבים, כיון שלא פירט, אלא אסר עליו את כל המין, לא עשאם עליו כהקדש, אלא רק אסר עליו את אכילתם של אלו ולא את גידוליהם, וכגון שאמר תאנים

שיכול להקדישו ולאסור בכך את השוכר מלדור בו, כי קונמות מפקיעים מידי שעבוד, ואפילו קונם פרטי, אם היה אוסר את הבית על השוכר בלבד. אך כאן הוא לא אסר את השוכר אלא רק אדם אחר, ואם אין למשכיר תפיסת יד, יכול המודר לומר שהוא נהנה מהשוכר, שהנאת הבית קנויה לו, ולא מהמשכיר שהדיר אותו.

אבל התוס' [בבא בתרא נז ב] מבארים שרק אם מדירו מהנאתו יכול המודר לומר שהוא נהנה מהשוכר ולא מהמשכיר, אך אם אסר על המודר את הנאתו מהבית חל נדרו, כמו שאם הקדיש את הבית אסור לשוכר לגור בבית כיון שהוא קדוש. ועיי' בקובץ שיעורים בבא בתרא אות רנו

נאסרו על המחליף עצמו, ואם כן, לא שוא אם אסרם על עצמו, והחליף הוא, ולא שוא כשאסרם על חברו, והחליפם חברו — ייאסרו?

אמר רב אחא בר מניומי, תא שמעי: האומר לאשתו: "קונם שאני נהנה לידך", לווה האשה מעות לצרכיה, ובעלי חובין באין ונפרעין מן הבעל.

שאמנם נאסרו עליה נכסי בעלה, אבל הרי עדיין נכסיו משועבדים לצרכיה, ולכן בעלי החוב חוזרין וגובים מהבעל⁽¹³⁾.

ואם הדין הוא שחילופין כגידולין דמו, מאי טעמא בעלי חובין נפרעין? הרי אנן סהדי, שנתכוין המלווה להלוות לאשה על דעת שהיא עצמה תחזיר לו, ולא נתן לה על דעת שיגבה את המעות מהבעל. שהרי מה שהוא מלווה לאשה — חילופי נכסי הבעל הם, ואם כן, אם מלווה לה על דעת שיגבה מהבעל,

בעי רמי בר חמא: אם אמר אדם: קונם פירות האלו על פלוני, ואחר כך החליפם אותו אדם בדבר אחר, מהו בחילופיהן, האם נאסרו עליו אף חילופיהן, או לו?⁽¹²⁾

מי אמרינן שטעם משנתינו שנאסרין החילופין, היינו משום שלכך נתכוין הנודר, ואם כן, דווקא גבי דיליה [לענין האדם עצמו], הואיל ואדם אוסר פירות חברו על עצמו, אדם אוסר אף דבר שלא בא לעולם על עצמו, ולכן יכול לאסור על עצמו את חילופיהן.

מה שאין כן גבי חברו, הואיל ואין אדם אוסר פירות חברו על חברו — אף אין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על חברו, ואף שנתכוין לכך, אין האיסור חל על חילופיהן.

או דילמא, טעם האיסור במשנתנו הוא משום דחילופין כגידולין דמי, ומדרבנן

והנאה על החפץ אוסר גם את מכירתו מן התורה, לפי המתבאר במסכת פסחים בתחילת פרק שני].

וכן, אין הספק אם מותרים חלופיהן לאדם אחר, דפשיטא שמתרין, שאין לך תופס את דמיו — אלא עבודת כוכבים ושביעית. אלא הספק הוא, האם נאסרין מדרבנן על המחליף. ועיין באפיקי ים סימן ט"ז מדוע האשה מקודשת בחליפי איסורי ההנאה כאשר לבעל הם איסורים, ורק לאשה הם מותרים.

13. כתב הר"ן, דהיינו אפילו לשיטת חנן, שסובר שהמפרנס אשת חברו — הניח מעותיו על קרן הצבי, הני מילי כשהעלה לה מזונותיה. אבל כשהיא לווה, הרי חייבת היא במה שלוותה, ובעלי חובין נפרעין מן הבעל. עיי"ש.

וענבים של שנה זו יהיו אסורים עלי. ר"ן לקמן [נז א, וכפי שמסביר הט"ז יו"ד רטז ס"ק ג].

12. כתב הר"ן, שבעיית רמי בר חמא אינה דווקא בקונמות, אלא בגידולים של כל איסורי הנאה. והיינו שהגמרא מביאה לקמן ראייה מהמקדש בערלה.

וכן, אין הספק האם מותר להחליפן לכתחלה, שודאי שכל דבר שאסור בהנאה — אסור למוכרו ולהחליפו. כי אם היה מותר להחליפו, הרי מצינו דמים לחמץ בפסח ולשור הנסקל, שהרי יכול למוכרו לגוי! ואם כן, אמאי תנן במסכת בבא קמא [צו א], שהגוזל חמץ וכו' פטור מן התשלומין? אלא ודאי שהספק הוא בשעבר והחליפן. [ועיין בחידושי חתם סופר בתחילת מסכת חולין, שדן בשאלה אם איסור